

Stefan Surlić¹
Univerzitet u Beogradu
Fakultet političkih nauka

Latinska Amerika – kontinent budućnosti

Zoran Krstić, *Latinska Amerika – izazovi i prepreke demokratizacije*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka, Beograd, 2014.

Komparativne regionalne studije u okvirima nacionalne politikološke misli bogatije su za još jedno delo. Reč je o monografiji „Latinska Amerika – izazovi i prepreke demokratizacije“, koja pruža sveobuhvatni pregled i konkretan doprinos izučavanju tranzitologije u zemljama regiona Latinske Amerike. Kontinent čije ime je više decenija u površnim pominjanjima bilo sinonim sa pojmovima diktatura, prevrat, državni udari i vojni pučevi sa redovima ovog dela dobija svoju komplek-

snu notu odnosa svih relevantnih institucija i procesa koji su se odvijali u Latinskoj Americi.

Oni malo upućeniji zadovoljavali su svoju znatiželju specifičnim civilizacijskim tekovinama ovog prostora – počev od bogate latino-američke literature, pa do specifičnih ideoloških doktrina socijalizma duboko prožetim religijskim vaspitanjem. U autorovim rukopisima prepoznajemo odsustvo tako čestog arbitrarnog i voluntarističkog pristupa u sagledavanju svih kompleksnosti Latinske Amerike. Kako sam ističe, „prenebregavaju se civilizacijski uzleti pojedinih država, koji nisu ništa manji i manje značajni od sličnih u zapadnim demokratskim društvima“. Stoga, monografija o Latinskoj Americi predstavlja preciznu politikološku studiju o konkretnim izazovima i preprekama za konsolidacijom demokratije kroz prizmu relevantnih društveno-političkih činilaca.

Monografiju sačinjavaju dve tematske celine. U prvom delu, Krstić pristupa analizi osnovnih karakteristika političkih sistema zemalja Latinske Amerike. U okviru odeljka pod naslovom „Pristupi izučavanju političkih sistema Latinske Amerike“ autor postavlja teorijske osnove svog istraživanja koji idu u šest glavnih pravaca: 1) kulturno-istorijski; 2) komparativno-istorijski; 3) socijalno-istorijski ili tzv. „dependistički“; 4) neoinstitucio-

---

¹ Email: stefan.surlic@fpn.bg.ac.rs

nalni; 5) „paternalističko-protektivni” i 6) pristup koji apostrofira ulogu i značaj međunarodnog i, posebno, regionalnog faktora.

Autor razmatra pojmove ključne za razumevanje kompleksnosti političkih pojava, počev od personalizma i tradicije vladavine autoriteta preko fenomena peronizma i široko rasprostranjenog modela kaudiljističke vladavine. Posebno se ističe korporativno-paternalistička država, koncept koji naglašava socijalnu jednakost, za ove prostore često važniju od političkih sloboda i jednakosti pred zakonom. Knjiga sadrži osvrt na, za ovaj kontinent, prepoznatljiv model hiperprezidencijalizma. U konstitucionalnoj praksi kopiran je američki predsednički sistem, koji je u latinoameričkim okvirima poprimao nedemokratske i totalitarne oblike.

Poseban značaj ima analiza Rimokatoličke crkve i njene društveno-političke uloge u kulturološkoj paradigmi Latinske Amerike. Istorijskim osvrtom na prisustvo i aktivnosti Rimokatoličke crkve, kao i analizom njenih trenutnih izazova i problema, autor pruža odgovor na pitanje zašto je crkva od „jedinog područja slobode u vreme vojne diktature”, u savremenom dobu postala institucija čije se slabljenje ogleda u narastajućem broju ateista i prelasku vernika u druge religije.

U drugom delu, rad sadrži studije slučaja četiri latinoameričke zemlje – Brazila, Argentine, Čilea i Meksika – u kojima autor traži potvrdu hipoteza koje je postavio u prvoj tematskoj celini. Neosporan je utisak da je prilikom istraživačkog postupka autor

koristio relevantne izvore stranih autora koji se bave izučavanjem regiona Latinske Amerike i da je apostrofirao ključne karakteristike analiziranih političkih sistema.

Prema autoru, Brazil predstavlja specifičnu kombinaciju prezidencijalizma, federalizma i konsocijativne demokratije, koja je nastala kao rezultat veoma burnog istorijskog razvoja. Pri studiji Argentine, Krstić definiše posebnost federalnog uređenja u kome guverneri teritorijalnih jedinica imaju značajne poluge moći. Kod Čilea je posebno značajna analiza specifičnih binominalnih izbora u komparativnoj praksi izbornih sistema. Na kraju, kod studije o Meksiku autorovu pažnju zaokuplja dugotrajna kvazijednopartijska vladavina jedne političke organizacije – Institucionalne revolucionarne partije.

Monografija profesora Krstića ostvaruje tri nova kvaliteta za politikološke studije na srpskom jeziku. Pre svega, autor sintetizuje svoja dugogodišnja istraživanja latinoameričkog regiona, omogućavajući politikološkoj ali i široj naučnoj javnosti uvid u osnovne karakteristike poređaka. Krstić je osvetlio niz faktora i pojedinosti koje su relevantne za sticanje opšte slike o latinoameričkom prostoru. Drugi kvalitet ogleda se u akcentiranju problematike koja posebno interesuje savremene istraživače, a to su dometi demokratizacije ovog, doskoro veoma nestabilnog regiona. Na kraju, objavljivanjem rada studenti, zainteresovani za regionalne i komparativne studije svih nivoa, dobili su kvalitetnu literaturu na srp-